

Posudek vedoucího diplomové práce

Název: *Cesta k pádu prvního tajemníka ÚV KSČ: případ Antonína Novotného / Pathway to the Fall of the First Secretary of the Communist Party of Czechoslovakia: Case of Antonín Novotný*

Autorka: Bc. Kristina Broučková

Vedoucí: Mgr. Martin Štefek, Ph.D.

Je s podivem, jak málo se tuzemská historiografie doposud věnovala Antonínu Novotnému – muži, který byl klíčovým aktérem několika zlomových momentů dějin KSČ. Kromě Kaplanovy práce *Antonín Novotný: Vzestup a pád „lidového“ aparátčika* a Černého knihy *Antonín Novotný Vzpomínky prezidenta* dosud chybí „velká“ biografie prvního tajemníka ÚV a šestého československého prezidenta. Diplomová práce Kristiny Broučkové je zdařilým vkladem do debaty o této osobnosti, a také příspěvkem k dějinám institucí komunistického režimu v ČSSR. Text je strukturován do třinácti kapitol (včetně úvodu, závěru a seznamu zdrojů; obsahuje 128 tiskových stran.

V práci jsou citlivě zachyceny dva problémy. Jednak autorka ukazuje, že označení patnáctiletého turbulentního období let 1953–1968 pojmem „Novotného režim“ nikterak nenapomáhá periodizaci československého komunismu. Hlavním plánem práce je zachycení stability / nestability postavení prvního tajemníka ÚV (viz výzkumné otázky na s. 9). Svoje bádání pak situuje jednak do anglo-amerických sovětologických debat (vhodnou inspirací je zejm. Lindenova práce), jednak vychází z Kaplanovy důležité knihy *Aparát ÚV KSČ v letech 1948-1968*, v níž je pojednáno o mocenském postavení nejvyšších stranických orgánů a aparátu ÚV. Kaplanovo schéma (viz s. 26) pak do určité míry napomáhá strukturovat text diplomové práce. Nikoliv nepodstatné je konceptuální pojednání (podkapitola 1.1), v němž jsou připomenuty zásadní postavy (Skilling, Hough, Solomon a další) sovětologických úvah o postavení institucí, jejich funkcích a vztazích mezi nimi. I tento teoretický základ tvoří pozadí dalšího textu.

Diplomová práce shrnuje dosavadní poznatky o roli prvního tajemníka v Komunistických stranách, jednak vychází z dosud málo studovaných archivních pramenů. (Je přitom evidentní, že archivní výzkum byl prováděn velmi inenzivně.) Jádrem práce je rozděleno do dvou částí;

jejich strukturace je symetrická. Text je sice rozdělen podle témat, zároveň plyne chronologicky. Popsáno je Novotného postavení vůči Moskvě (kapitoly 2. a 7.), jeho činnost ve vrcholných orgánech (kapitoly 3. a 9.) a v roli prezidenta (kapitoly 5. a 10.). V kapitolách je podrobně popsáno, jak se jako první tajemník strany a hlava státu vyrovnával s klíčovými výzvami doby v nanejvýš turbulentním období. V kapitolách 4 a 8 autorka pojímá Novotného jako „arbitra“ a správně ukazuje, že zdrojem konfliktu v rámci vládnoucí skupiny nebyl pouze boj o moc, ale také spor po podobu politik.

Shrnutí:

Diplomová práce Kristini Broučkové je zdařilým vhledem do fungování mocenské struktury, kterou Novotný dlouhou dobu řídil. Poukazuje na limity jeho moci a současně analyzuje postavení jednotlivých orgánů (zejm. komisí a oddělení aparátu ÚV). Jak autorka v závěru říká, vztah strany a státu je v práci pouze naznačen. Patrně se jedná o největší slabinu práce, ovšem nutno podotknout, že téma není v soudové historiografii dosud uspokojivě zpracováno.

K formální stránce mám několik drobných připomínek:

- Názvy knih by se měly psát kurzívou.
- Delší citace je vhodné odsadit od hlavního textu.
- V textu jsou na více místech zaměněny spojovník a pomlčka.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm „výborně“.

V Praze dne 31. 8. 2021

Martin Štefek